

Kao i kod svih antickih spisa, i od biblijskih su nam ostali samo rukopisi prijepisa, a ne autografi (pisani autorovom rukom). Va[□]no je znati da su mnoga anticka djela izgubljena (neka se samo spominju, a neka ni to), dok su se ostala djela sacuvala u svega nekoliko rukopisa, koji su nastali više od tisuću godina nakon izvornog dokumenta. Stoga nije pretjerano reci da je Biblija, poglavito Novi zavjet, najsacuvaniji anticki spis.

Hebrejski rukopisi Starog zavjeta

Qumranski rukopisi

Sve do 1947. godine najstariji rukopis staroga zavjeta bio je tzv. Nash papirus iz 1. st. pr. Kr. koji je sadr[□]avao Dekalog i Pnz. 6,4-5 (tzv. še ma – "cuj"). Tada je skupina beduina slučajno našla u špiljama blizu Mrtvog mora, kod Wadi Qumrana, brojne rukopise sacuvane u glinenim posudama. Oni su pripadali sljedbi Esena, nastanjениh u stambenom sklopu Khirbet Qumran, koji je uništen tijekom prvog idovsko-rimskog rata (66-73 nk.Kr.). Osim brojnih spisa same sljedbe, nadeni su i rukopisi (cak i u više primjeraka) prakticki svih starozavjetnih knjiga, osim Estere. Qumranski svitci pisani su kvadratnim pismom kojim su se slu[□]ili idovi nakon babilonskog su[□]anstva (osim Levitske knjige pisane pred-su[□]anskim pismom). Opcenito se prihvaca da su ovi rukopisi nastali u periodu od 3. st.pr.Kr. do 1.st.nk.Kr.

Masoretski spisi

Masoreti (od masora, što znaci predaja) jesu idovski srednjevjekovni prepisivaci. Oni su bili krajnje pedantni i nisu nipošto mijenjali tekst, ali su na margini stavljali verziju koju su smatrali ispravnijom. Oni su prvi izmislili znake za samoglasnike i naglaske. Ispod Bo[□]jeg imena YHWH (hWhy), koje se vjerojatno izgovaralo Jahve, stavljali su samoglasnike za Adonai (Gospod), što je kršcane navelo da Bo[□]je ime citaju kao Jehova. Masoreti su imali detaljna pravila prepisivanja, koja su propisivala cak i du[□]inu reda i kolone, kao i boju tinte. Na kraju svake biblijske knjige stajao je broj rijeci i središnja rijec knjige. Najstariji sacuvani masoretski rukopis je Petoknji[□]je iz IX stoljeca. Ostali najpoznatiji kodeksi su Lenjingradski, Oxfordski i Alepsi - svi iz X. stoljeca. Pronalaskom qumranskih spisa masoretski su rukopisi znatno dobili na vjerodostojnosti, jer je utvrđeno da se tijekom više od deset stoljeca tekst nije bitno izmijenio.

Samarjansko Petoknji[□]je

Samarjani su narod koji je nastao miješanjem bliskoistocnih naroda dovedenih u Palestinu nakon pada Sjevernog kraljevstva (722. g.pr.Kr.) s ostacima Izraelaca. Vremenom su prihvatali religiju domorodnih Izraelaca, ali su od cjelokupnog Starog zavjeta prihvatali samo Petoknji[□]je. I u njemu su unosili izmjene kako bi potvrdili svoju inaciju izraelske religije. Osobito je to vidljivo po dosljednom zamjenjivanju gore Sion (kod Jeruzalema) gorom Gerizim. Najstariji samarjanski rukopis potječe tek iz XII st.nk.Kr.

Grčki rukopisi Novoga zavjeta

Najstariji rukopisi Novog zavjeta pisani su velikim slovima (tzv. majuskule ili unicijali), bez interpunkcije i odvajanja rijeci. Najznačajniji novozavjetni rukopisi jesu papirusi i unicijali pisani na pergamentu.

papirusi

Poznato ih je 97, a najstarijim se smatra P52, koji se zove Rylands papirus (po knjižnici u kojoj se cuva). Sadr[□]i Ivan 18,31-33.37-38., naden je u Egiptu i nastao je oko 125. g.nk.Kr., dakle najvjerojatnije svega tridesetak godina nakon izvornika, što je jedinstven slučaj u povijesti antickih rukopisa. Papirus P66 potječe iz oko 200.g. i sadr[□]i Ivan 1,1-14,26. Takoder su znacajni i tzv. Chester Beatty papirusi iz treceg stoljeca, koji sadr[□]e ostatke Evandelja, Djela i poslanica.

unicijalni kodeksi

Obicno se označavaju s 01, 02, itd. ali se prvi kodeksi označavaju s A, B, C, itd. Najpoznatiji je tzv. Codex Sinaiticus (oznaka heb. alef - א), koji je pronašao njemacki istraživač Tischendorf u samostanu Sv. Katarine na Sinaju (1844-1859). Rukopis potječe iz IV. stoljeca, sadrži pola Starog zavjeta i cijeli Novi zavjet. Bio je cuvan u Petrogradu, a 1933. prodan je za 100 tisuća funti British Museumu. Drugi poznati unicijal jest Codex Vaticanus, također iz IV. stoljeca, iz kojega je nestao tekst od Heb. 9,14 do kraja NZ. Ukupno je sačuvano 300 unicijala.

ostali grčki rukopisi

1. minuskule – nazvani zato što su pisani malim slovima. Najraniji su iz IX. stoljeca, ali mogu biti znacajni zbog starosti rukopisa s kojega su prepisivani.
2. lekcionari – dijelovi Novoga zavjeta koji su se koristili u liturgiji. Imaju slicnu vrijednost minuskulama.
3. citati crkvenih otaca - sačuvani u njihovim knjigama, također po vrijednosti zaostaju za papirusima i unicijalima.